

GYÓNÁS, Spanyolország, 1980

»MERT *tisztességet akarok*«

AMIT AKAROK

SØREN KIERKEGAARD

KIMONDOM kereken: tisztességet. Korántsem akarok holmi keresztényi szigort ültetni a közkeletű keresztényi jámborság helyébe, amiként a jobb szándékúak híresztelik rólam – azokra, akik elszánt ferdítésekkel meg hamisságokkal acsarognak és fenekednek rám, kár is volna szót vesztegetnem.

Nem valamiféle szigorúság, és nem a jámborság beszél belőlem: az emberi tisztességért szólok.

Az e hazában közkeletű keresztényi megbocsátósdit és az Újszövetséget szeretném egybevetni, hadd lássuk, miként férnek meg egymással.

Ha úgy fordul, hogy be tudják bizonyítani – én vagy valaki más – : a közkeletű keresztényiség előbbre való az Újszövetség keresztényiségénél, készségesen elfogadom.

Egyvalamit azonban semmi áron nem akarok: elmismásolással vagy szélhámoskodással olyan látszatot kelteni, mintha az ebben az országban közkeletű keresztényiség és az Újszövetség keresztényisége hasonlítana egymáshoz.

Íme, ezt nem akarom; és hogy miért nem? Nos, mert tisztességet akarok, vagy másként szólva, mert hitem szerint az Újszövetség keresztényisége az örökkévalóság ítélszéke előtt kiállja a próbát: nem suttyonkodik abban, hogy megkülönböztetést tegyen az Újszövetség hites keresztényisége meg annak enyhített, bocsánatosdi fajtája között. Ezt úgy értem: ha valakit kegyelem-

ŰRNAPJA BAMBERGBEN, Németország, dátum nélkül

»HA Isten mintegy ›kegyelemből‹
elfogadna minket kereszténynek«

teljesnek gondolok, jogosan kérhetem tőle valamennyi bűnöm bocsánatát: ámde ha kegyelme isteni kegyelem, nem forgathatom nagyságát a magam igazsága és a bűn mértéke szerint.

És itt a bökkenője a hivatalos keresztyénségnek: nem teszi felismerhetővé a keresztyénség követelményeit, attól félve tán, hogy borzongást kelt, ha ráébredünk, mekkora távol választja el életünket eme követelésektől, és semminemű készség nem mutatkozik e távolság áthidalására. Vagy talán – hogy az újszövetségben minduntalan előbukkanó példát említsek – midőn a keresztyénség az élet örök időkre szóló megváltására tart igényt (ez az, amit keresztyénként elérni remélünk): azaz a saját életre itt a Földön, és bizony hébe-korba találkozhatunk csak efféle szándékokkal, holott ezerszám látunk olyan „keresztyéneket”, akik még csak nem is tudnak az említett követelésről. Tehát mi, mi úgynevezett „keresztyének”, teljesen banális értelemben szeretjük az életünket. Isten tehát, ha „kegyelemből” mégis elfogad bennünket keresztyénnek, megköveteli, hogy tisztában legyünk a követelményeivel, és pontosan tudjuk, mennyire végtelen az Ő kegyelme irántunk. Mert bármilyen is ez a „kegyelem”, sohasem hagyhatja említetlenül és nem engedheti el ezt a követelményt – hiszen olyképp a „kegyelem” teljesen kiforgatná a keresztyénséget. – Vagy vegyünk egy másfajta példát. A keresztyéniség tanítója például nagy jövedelmet kap. Ha figyelmen kívül hagyjuk a keresztyéni mércét, és az általános emberiből indulunk ki, akkor felettébb természetes, hogy az ember jövedelmet kap a munkájáért, hiszen el kell tartania a családját, és mint megbecsülésnek örvendő hivatalnoknak, becsületes javadalmaszásban kell részesülnie: az az évi több ezer pénz nem is olyan sok. Csak-hogy az a keresztyéni követelmény, mely a szegénységet teszi becsülendővé, a tanító családjának életkörülményeit fényűzésnek

tekinti, az ezreseket pedig méltánytalanul nagy fizetésnek. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy akár egyetlen petákkal is csökkenteni kellene a derék ember bérét, sőt, ha rajtam múlna, és ő több jövedelmet kívánna, tőlem kaphatna kétszer annyi ezret is: pusztán azt mondom, hogy a keresztyéni követelmény elhallgatása módosítja a bérezése szempontjait. Ha keresztyénileg tisztességesek kívánunk lenni, nem feledhetjük, hogy a keresztyéni követelmény szegénységet ír elő, mégpedig nem ötletszerűen, hanem abból a megfontolásból, hogy a keresztyénség pontosan érti, hogy csakis a szegénység teszi lehetővé a szolgálást, és minél több fizetséget kap a keresztyén tanító, annál alkalmatlanabb a keresztyéni szolgálatra. Nem is szólva arról, hogy a tisztesség ellen való olyan látszatot teremteni, mintha mindez az újszövetségi keresztyéniség szellemében segítené az életút építését. Helyes, fogadja el a pénzt; de az Isten szerelmére, sem leplezéssel, sem másítással ne hamisítsuk meg a keresztyéniség követelményét, ne változtassuk holmi díszletté, hiszen ezzel erkölcselenné tesszük és orvul meggyilkoljuk a keresztyénséget.

Egy szó mint száz, tisztességet és becsületességet akarok; de a most közkeletű szemlélet nem segíti az effajta tisztességet, s nem támogat engem sem ebbéli szándékomban. Mindazonáltal nem válok sem a galamblelkűség, sem a szigorúság rabjává: pusztán az emberi tisztességért emelek szót.

Hadd feszítsem a végsőig a húrt, hogy megértsessem, mit is akarok.

Tisztességet akarok. Ha korunk és az emberek is ezt akarják őszintén, becsületesen, megalkuvás nélkül, nyíltan, és fellázadnak a keresztyénség ellen, mondván Istennek, hogy „képtelenek vagyunk és nem is akarunk meghajolni ez előtt a hatalom előtt” – de jegyezzük meg jól, őszintén, becsületesen, megalkuvás nél-

kül, nyíltan teszik ezt, akkor, bármi furcsának tetszik is, velük tartok: mert tisztességet akarok. Csatlakozom bárhová, ahol a tisztesség forog kockán; és tisztességes lázadás csak akkor szítható a keresztyénség ellen, ha tisztességesen lépünk fel ellene, és becsületesen tisztázzuk, miként is tekintünk minderre.

Ha ezt akarjuk: tisztességgel, nyíltan, őszintén, ahogy dukál, amikor Istennel váltunk szót, s ezért kordában tartjuk, nem pedig mélyen megvetjük magunkat, olyannyira, hogy hazugok legyünk az Ő színe előtt – tehát ha becsületesen, őszintén, megalkuvás nélkül megvalljuk Istennek, miképp is állunk a tekintetben, hogy az emberi nem az idők során a keresztyénség olyan ellágyítására vemedett, ami szöges ellentéte az Újszövetségnek – nos, ha azt akarjuk, hogy eztán ez legyen a keresztyénség, nem fogok ellenkezni.

Egyvalamit azonban nem akarok, nincs az a kincs, ami rávenne, hogy akarjam: azt, hogy kisujjam legapróbb ízének töredékével is részt vegyek abban, amit hivatalos keresztyénségnek neveznek, s amely suttyongás vagy mesterkedés révén azt a látszatot kelthetné, hogy bármi köze van az újszövetségi keresztyénséghez; térden állva adok hálát Istennek, hogy kegyelmesen megkímélt ettől.

Ha az országban közkeletű keresztyénség az imént mondottakat ellenem kívánja fordítani, állok elébe, hiszen én tisztességet akarok.

És a tisztesség érdekében kész vagyok bármire. De nem mondom, hogy a keresztyénségért vívok. Tegyük fel, tételezzük fel, hogy áldozat vagyok a szó szoros értelmében: de nem áldozom fel magam a keresztyénségért, pusztán csak tisztességet akarok.

A HALÁL HIDEGÉNEK PILLANATA, Venezuela, 1963

»EZÉRT *a tisztességért*
kész vagyok kiállni«

Noha nem merem hangoztatni, hogy a keresztyénségért vívok, szent meggyőződésem, hogy Istennek kedvére való az én tusakodásom. Igen, tudom, hogy kedvét leli a működésemben, és abban, hogy egy olyan világban, melyben milliók nevezik keresztyénnek magukat, így szól valaki: nem merem keresztyénnek nevezni magam, de tisztességet akarok, és végül megvívom a csatámat.

[FÆDRELANDET, XII. ÉVF. 77. SZ., 1855. március 31., szombat, ford. Miszoglád Gábor]

India, 1891